

Dawność w prawie. Terminy — oprac. Tomasz A. Winiarczyk
DAWNOŚĆ

Prawo cywilne ogranicza w czasie możliwość realizacji rozmaitych swoich uprawnień.

Służą do tego:

- prekluzja
- przedawnienie

PREKLUZJA to tzw. termin zawity

- przewidywane przez prawo różnego rodzaju terminy, w ciągu których powinna być zrealizowana (dokonana) taka czy inna czynność
- z niezachowaniem tych terminów ustawa wiąże ujemne skutki dla strony o charakterze nieodwołalnym

przykłady prekluzji cywilnych

- roczny termin na uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem groźby lub błędu – art. 88 § 2
- roczny termin dla dochodzenia roszczeń posesoryjnych – art. 344 § 2
- pięcioletni termin dla skorzystania ze skargi pauliańskiej – art. 534
- roczny termin na odwołanie darowizny – art. 899 § 3
- roczny termin dla żądania uznania spadkobiercy za niegodnego – art. 929
- prekluzje procesowe polegające na ograniczeniu prawa stron do zgłaszania nowych twierdzeń lub powoływania się nowe fakty lub dowody do określonego stadium procesu

PRZEDAWNIE

- Ograniczenie w czasie możliwości dochodzenia roszczenia, jeśli nie zostało ono zrealizowane przez okres wyznaczony ustawą
- Skutkiem przedawnienia nie jest wygaśnięcie roszczenia, ale niemożność jego dochodzenia przed sądem
- Po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia.
— co do zasady konieczne jest podniesienie zarzutu przedawnienia
- Zrzeczenie się zarzutu przedawnienia przed upływem terminu jest nieważne.

okresy przedawnienia — art. 118 kodeksu cywilnego

- Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – trzy lata.
- Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata.

okresy przedawnienia — art. 442[1] kodeksu cywilnego

- § 1. Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.
- § 2. Jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.
- § 3. W razie wyrządzenia szkody na osobie, przedawnienie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.
- § 4. Przedawnienie roszczeń osoby małoletniej o naprawienie szkody na osobie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat dwóch od uzyskania przez nią pełnoletności.

wydłużanie/skracanie przedawnienia

- ❑ Terminy przedawnienia nie mogą być skracane ani przedłużane przez czynność prawną.

konsumenci

- ❑ Art. 117. § 2[1]. Po upływie terminu przedawnienia nie można domagać się zaspokojenia roszczenia przysługującego przeciwko konsumentowi.
  - oznacza to, że sąd rozpoznając sprawę przeciwko konsumentowi powinien z urzędu badać czy roszczenie nie uległo przedawnieniu, zaś w przypadku odpowiedzi twierdzącej oddalić powództwo
- ❑ Art. 117[1]. § 1. W wyjątkowych przypadkach sąd może, po rozważeniu interesów stron, nie uwzględnić upływu terminu przedawnienia roszczenia przysługującego przeciwko konsumentowi, jeżeli wymagają tego względy słuszności.
§ 2. Korzystając z uprawnienia, o którym mowa w § 1, sąd powinien rozważyć w szczególności:
  - 1) długość terminu przedawnienia;
  - 2) długość okresu od upływu terminu przedawnienia do chwili dochodzenia roszczenia;
  - 3) charakter okoliczności, które spowodowały niedochodzenie roszczenia przez uprawnionego, w tym wpływ zachowania zobowiązanego na opóźnienie uprawnionego w dochodzeniu roszczenia.

bieg przedawnienia — art. 120 kodeksu cywilnego

- ❑ § 1. Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie.
- ❑ § 2. Bieg przedawnienia roszczeń o zaniechanie rozpoczyna się od dnia, w którym ten, przeciwko komu roszczenie przysługuje, nie zastosował się do treści roszczenia.

zawieszenie biegu przedawnienia

- ❑ bieg nie rozpoczyna się, a jeśli się już rozpoczął, przez pewien czas nie jest liczony

zawieszenie biegu przedawnienia — art. 121 kc

- ❑ Bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu:
  - 1) co do roszczeń, które przysługują dzieciom przeciwko rodzicom – przez czas trwania władzy rodzicielskiej;
  - 2) co do roszczeń, które przysługują osobom niemającym pełnej zdolności do czynności prawnych przeciwko osobom sprawującym opiekę lub kuratelę – przez czas sprawowania przez te osoby opieki lub kuratel;
  - 3) co do roszczeń, które przysługują jednemu z małżonków przeciwko drugiemu – przez czas trwania małżeństwa;
  - 4) co do wszelkich roszczeń, gdy z powodu siły wyższej uprawniony nie może ich dochodzić przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw danego rodzaju – przez czas trwania przeszkody.

zawieszenie biegu przedawnienia — art. 122 kc

- ❑ § 1. Przedawnienie względem osoby, która nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat dwóch od ustanowienia dla niej przedstawiciela ustawowego albo od ustania przyczyny jego ustanowienia.
- ❑ § 2. Jeżeli termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata, jego bieg liczy się od dnia ustanowienia przedstawiciela ustawowego albo od dnia, w którym ustała przyczyna jego ustanowienia.
- ❑ § 3. Przepisy powyższe stosuje się odpowiednio do biegu przedawnienia przeciwko osobie, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia.

przerwanie biegu przedawnienia

- ❑ wskutek pewnych przyczyn cały dotychczasowy bieg przedawnienia zostaje przekreślony, a przedawnienie zaczyna biec od nowa

przerwanie biegu przedawnienia — art. 123 kc

- ❑ § 1. Bieg przedawnienia przerywa się:
  - 1) przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia;
  - 2) przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje;
  - 3) przez wszczęcie mediacji.

przerwanie biegu przedawnienia — art. 124 kc

- ❑ § 1. Po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo.
§ 2. W razie przerwania przedawnienia przez czynność w postępowaniu przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym albo przez wszczęcie mediacji, przedawnienie nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie to nie zostanie zakończone.

przedawnienie po orzeczeniu lub ugodzie — art. 125 kc

- ❑ § 1. Roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu lub innego organu powołanego do rozpoznawania spraw danego rodzaju albo orzeczeniem sądu polubownego, jak również roszczenie stwierdzone ugodą zawartą przed sądem albo sądem polubownym albo ugodą zawartą przed mediatorem i zatwierdzoną przez sąd przedawnia się z upływem sześciu lat. Jeżeli stwierdzone w ten sposób roszczenie obejmuje świadczenia okresowe, roszczenie o świadczenie okresowe należne w przyszłości przedawnia się z upływem trzech lat.

orzeczenie a przedawnienie samego długu (→ art. 125 kc)

- ❑ Jeśli wierzyciel zdołał uzyskać wyrok przed przedawnieniem swojego roszczenia, to takie zobowiązanie przedawnia się dopiero po upływie sześciu lat od uprawomocnienia się orzeczenia sądowego.

- ❑ Ten powyższy sześcioletni termin jest niezależny od tego, jak szybko przedawnia się sam dług.

UWAGA!

- ❑ Dług przedawniony nadal istnieje i, zgodnie z prawem, niezapłaconą kwotą wraz z odsetkami i danymi dłużnika wierzyciel ma prawo wpisać do **biura informacji gospodarczej** i utrzymywać ją tam, aż dłużnik nie spłaci całej sumy.
  - nie dotyczy to długów konsumenckich (od 2018-07-09 w związku ze zmianą w ustawie z 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych)

TERMIN

- takie zastrzeżenie dodatkowe dotyczące czynności prawnej, przez które jej skutek zostaje ograniczony w czasie
- jest zawsze zdarzeniem pewnym

WARUNEK

- zastrzeżenie, mocą którego strona dokonująca czynności prawnej uzależnia powstanie lub ustanie skutku prawnego od zdarzenia przyszłego lub niepewnego

przykłady terminów

- zastrzeżenie, że wykonanie świadczenia ma nastąpić 1 stycznia 2001 r.
- zastrzeżenie, że wykonanie świadczenia ma nastąpić w 3 miesiące od dnia zawarcia umowy, w której umieszcza się dany termin

doba

- najkrótszy okres wyznaczany przez polskie prawo cywilne — od północy do północy

art. 111 kc

- § 1. Termin oznaczony w dniach kończy się z upływem ostatniego dnia.
- § 2. Jeżeli początkiem terminu oznaczonego w dniach jest pewne zdarzenie, nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu dnia, w którym to zdarzenie nastąpiło.

art. 112 kc

- Termin oznaczony w tygodniach, miesiącach lub latach kończy się z upływem dnia, który nazwą lub datą odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu nie było – w ostatnim dniu tego miesiąca.
- Jednakże przy obliczaniu wieku osoby fizycznej termin upływa z początkiem ostatniego dnia.

art. 113 kc

- § 1. Jeżeli termin jest oznaczony na początek, środek lub koniec miesiąca, rozumie się przez to pierwszy, piętnasty lub ostatni dzień miesiąca.
- § 2. Termin półmiesięczny jest równy piętnastu dniom.

liczenie

- Jeżeli np. świadczenie ma być spełnione za dwa i pół miesiąca, to od daty początkowej liczy się najpierw pełne dwa miesiące, a dopiero potem dodaje 15 dni.
- Innymi słowy, jeśli taki termin biegnie od 15 grudnia, to kończy się on w roku zwykłym 2 marca o 24.00 (najpierw dodane 2 m-ce, a potem jeszcze 15 dni), nie zaś 28 lutego (najpierw 15 dni, a dopiero potem dwa miesiące).

art. 114 kc

- Jeżeli termin jest oznaczony w miesiącach lub latach, a ciągłość terminu nie jest wymagana, miesiąc liczy się za dni trzydzieści, a rok za dni trzysta sześćdziesiąt pięć.

art. 115 kc

- Jeżeli koniec terminu do wykonania czynności przypada na dzień uznany ustawowo za wolny od pracy lub na sobotę, termin upływa następnego dnia, który nie jest dniem wolnym od pracy ani sobotą.